

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 3Sfk/82/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7020200865
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 02. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zuzana Šabová
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2025:7020200865.1

Uznesenie

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: L. A. N., bytom XXX XX Z. XX, proti žalovanému: Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky, so sídlom Lazovná 63, Banská Bystrica, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného číslo: 438129/2020 zo dňa 22. septembra 2020, konajúc o kasačnej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 8S/168/2020-46 zo dňa 22. septembra 2022, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 8S/168/2020-46 z 22.09.2022 sa zrušuje a vec sa vracia Správnomu súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

- Žalobca sa domáhal preskúmania rozhodnutia žalovaného č. 438129/2020 z 22. septembra 2020, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Obce Studenec č. 15/2020 z 22. apríla 2020 o vyrubení miestneho poplatku za komunálne odpady na obdobie od 1.1.2020 do 31.12.2020 v sume 93,38 eur.
- Krajský súd v Košiciach (ďalej „správny súd“) žalobcu opakovane márne vyzýval spolu s poučením, aby si v konaní zvolil advokáta. Žalobca požiadal Centrum právnej pomoci o ustanovenie právneho zástupcu, Centrum právnej pomoci rozhodnutím č. KAPO/24062/2020 z 26. novembra 2020 však žalobcovi nárok na poskytovanie právnej pomoci nepriznalo.
- Rozhodnutie Centra právnej pomoci napadol žalobca žalobou, ktorú správny súd zamietol rozsudkom v konaní pod sp. zn. 8S/174/2020 dňa 19. mája 2022. Tento rozsudok napadol žalobca kasačnou sťažnosťou, o ktorej kasačný súd v čase vydania napadnutého uznesenia správneho súdu ešte nerozhodol a podľa súdu podanie kasačnej sťažnosti nemá na povinnosť žalobcu byť zastúpený vplyv (pozn. kasačného súdu - vec vedená na kasačnom súde pod sp. zn. 6Svk/14/2023).
- Správny súd s poukazom na § 49 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej „SSP“) o povinnom zastúpení advokátom v spojení s § 98 ods. 1 písm. f) SSP, podľa ktorého správny súd uznesením odmietne žalobu, ak žalobca nebol pri jej podaní zastúpený, napadnutým uznesením odmietol.
- Žalobca podal proti napadnutému uzneseniu kasačnú sťažnosť, v ktorej namietal zaujatosť sudkyne JUDr. Dany Bystrianskej, pojednávanie v neprítomnosti žalobcu, nedostatky odôvodnenia uznesenia a nesprávnosť rozhodnutia žalovaného. Podstatou kasačnej sťažnosti však bol argument, že napriek tomu, že žalobca proti rozsudku v súvisiacom konaní, týkajúcom sa poskytovania právnej pomoci, podal kasačnú sťažnosť, správny súd pokračoval v konaní a žalobu odmietol. Nesúhlasil, že by konanie o kasačnej sťažnosti proti rozsudku vydanému v súvisiacom konaní nemalo vplyv na rozhodovanú vec.
- Žalovaný považoval kasačnú sťažnosť za nedôvodnú.
- Najvyšší správny súd preskúmal napadnuté uznesenie, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná.
- Predmetom konania pred kasačným súdom už bola skutkovo aj právne obdobná vec identických účastníkov konania. Kasačný súd preto poukazuje podľa § 464 ods. 1 SSP na odôvodnenie rozsudku sp. zn. 5Sfk/26/2023 z 22. júna 2023, s ktorým sa stotožňuje, cit:

„12. Kasačný súd stál v tomto konaní pred otázkou, či v prípade, ak správny súd preskúmava rozhodnutie Centra právnej pomoci, ktorým neposkytlo právnu pomoc, je správny súd v inom konaní, v ktorom žalobca požiadala o túto právnu pomoc, povinný počkať na výsledok nielen konania pred správnym súdom o žalobe týkajúcej sa poskytovania právnej pomoci, ale i na výsledok prípadného konania o kasačnej sťažnosti.

13. Vychádzajúc z čl. 46 ods. 1 Ústavy má každý právo na prístup k súdu. Toto právo je čl. 46 ods. 2 Ústavy rozšírené a konkretizované ako právo na prístup k súdu oprávnenému preskúmať zákonnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy, pričom z právomoci súdu nemôže byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Právo na prístup k súdu vymedzené v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy bližšie špecifikujú osobitné právne predpisy (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 Ústavy). Toto právo môže podliehať rôznym obmedzeniam, ktoré však musia spĺňať prísne ústavné požiadavky - musia sledovať legitímny cieľ, musia byť primerané a nesmú odopierať podstatu a zmysel ústavne garantovaných práv (čl. 13 ods. 4 Ústavy).

14. Podstatou práva na prístup k súdu v rámci správneho súdnictva vymedzeného v čl. 46 ods. 2 Ústavy je umožniť tomu, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia. To znamená umožniť dotknutej osobe brániť sa voči zásahu do svojich práv a právom chránených záujmov spôsobenému výkonom verejnej moci zo strany orgánov verejnej správy.

15. V posudzovanom prípade žalobca svoje práva háji v dvoch konaniach, jednak v základnom konaní vo veci preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného, ktorým mu bol vyrubený miestny poplatok za komunálne odpady ... a v konaní týkajúcom sa ne/poskytnutia právnej pomoci v tomto základnom konaní.

16. Z pohľadu kasačného súdu je primárnym konaním konanie, predmetom ktorého je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Centra právnej pomoci o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci práve vo vzťahu ku konaniu, predmetom ktorého je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného o miestnom poplatku. Vzájomná súvislosť týchto dvoch konaní je daná tým, že zamietnutie správnej žaloby o nepriznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci, má za následok absenciu obligatórneho právneho zastúpenia (v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného o miestnom poplatku) vedúcu k odmietnutiu správnej žaloby s poukazom na ustanovenie § 98 ods. 1 písm. f) Správneho súdneho poriadku, pochopiteľne za predpokladu, že žalobca si následne advokáta v konaní nezvolí.

17. Je nesporné, že rozsudok správneho súdu, ktorým bola odobrená zákonnosť rozhodnutia Centra právnej pomoci o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci, sa po jeho doručení stal právoplatný. Táto skutočnosť formálne vedie k záveru, že odpadla prekážka prerušenia konania o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia o vyrubení miestneho poplatku za komunálny odpad, a teda správny súd môže vo veci pokračovať v konaní. Takýto zákonom predpokladaný postup však práve naráža na ústavou garantované právo na súdnu ochranu (bližšie body 13 a 14 tohto uznesenia). Je potrebné si totiž uvedomiť konkrétny následok nevyčkania správneho súdu na rozhodnutie o kasačnej sťažnosti týkajúcej sa práve poskytovania právnej pomoci, ktorým môže byť odopretie spravodlivosti a prístupu žalobcu k súdu v základnom konaní.

18. V kontexte danej veci je pre kasačný súd relevantná tá skutočnosť, že aj prípadné rozhodnutie o kasačnej sťažnosti v prospech žalobcu vo vzťahu k rozhodnutiu správneho súdu, ktorým bola zamietnutá správna žaloba o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Centra právnej pomoci, by pre žalobcu už nemalo v základnom konaní žiaden význam a nemalo by ani žiaden dosah na konanie o správnej žalobe, pre ktoré sa právna pomoc požadovala, pretože správna žaloba by už bola právoplatne odmietnutá práve z dôvodu absencie právneho zastúpenia. Právny poriadok už potom nepozná žiaden iný opravný prostriedok, ktorým by účastník konanie v základnej veci mohol opäť otvoriť. Takýto záver z pohľadu práva na súdnu ochranu nemôže obstať, pretože nesleduje žiaden z legitímnych cieľov.

19. Navyiac, ak by sa pripustilo, že správny súd nemusí v základnom konaní počkať na rozhodnutie o kasačnej sťažnosti, a žalobu môže pre absenciu zastúpenia advokátom odmietnuť, došlo by v podstate k zmareniu možnosti pre žalobcu efektívne napadnúť rozhodnutie správneho súdu týkajúce sa poskytovania právnej pomoci kasačnou sťažnosťou. Uvedenému, podľa názoru kasačného súdu, nezabráni ani prípadné podanie návrhu na priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti, nakoľko tomuto nemusí byť vyhovené a tento navyše nemusí byť ani podaný, zvlášť v prípade žalobcu, ktorý nie je právne zastúpený, sám nemá právnické vzdelanie a nemusí mať povedomie o možnosti žiadať priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti. Situáciu by mohol vyriešiť iba zákonodarca a to doplnením ustanovenia § 446 ods. 2 Správneho súdneho poriadku o ďalší dôvod priznania odkladného účinku kasačnej sťažnosti priamo zo zákona.

20. Kasačný súd súčasne dodáva, že nespochybnuje, že rozsudok krajského súdu napadnutý kasačnou sťažnosťou je právoplatný. Avšak predmetom posudzovania v práve rozhodovanej veci nie je odňatie

účinku právoplatnosti takéhoto rozsudku, ale povinnosť súdu v špecifických okolnostiach, ak ide o poskytovanie právnej pomoci Centrom právnej pomoci, a to napriek právoplatnosti rozsudku, vyčkať v prípade podania kasačnej sťažnosti zo strany žalobcu s rozhodnutím vo veci (základnej) a konanie prerušiť.

21. Najvyšší správny súd rovnako konštatuje, že sťažovateľ nie je v kasačnom konaní zastúpený podľa § 449 ods. 1 Správneho súdneho poriadku a nespĺňa ani podmienky podľa ods. 2 tohto ustanovenia. Uvedené konštatovanie však v danom prípade z rovnakých dôvodov nemôže viesť k odmietnutiu kasačnej sťažnosti podľa § 459 písm. d) Správneho súdneho poriadku. Bolo by totiž v rozpore s princípmi spravodlivého procesu, keď by kasačný súd na jednej strane tvrdil, že správne súdne konanie má byť v základnej veci z dôvodov uvedených vyššie prerušené až do rozhodnutia o kasačnej sťažnosti vo vzťahu k posudzovaniu zákonnosti nepriznania nároku na poskytnutie právnej pomoci a na strane druhej, by odmietol kasačnú sťažnosť práve pre nesplnenie procesnej podmienky konania v podobe absencie povinného zastúpenia advokátom. Požadovanie takéhoto zastúpenia v kasačnom konaní by malo rovnako za následok odmietnutie spravodlivosti, ktoré Najvyšší správny súd v práve rozhodovanej veci vytýka správneho súdu.

22. Kasačný súd si je vedomý skutočnosti, že požiadavka obligatórneho právneho zastúpenia nie je samoučelná, ale „... vyplýva z povahy správneho súdnictva, v ktorom sa preskúmava zákonnosť rozhodnutí správnych orgánov. V prejednávanej veci je povinnosť kvalifikovaného právneho zastúpenia daná tak v konaní pred krajským súdom, ako aj v kasačnom konaní, pričom táto legitímna požiadavka má prispieť k profesionalite konania a sleduje sa ňou v prvom rade ochrana práv žalobcu, resp. sťažovateľa, ako účastníkov súdneho preskúmvacieho konania, v ktorom sa v rozhodujúcej miere riešia právne otázky a medzi účastníkmi je často sporným len výklad právnych predpisov“ (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Asan 29/2019 zo dňa 11. decembra 2019, bod 18, obdobne tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sžfk 28/2019 zo dňa 11. júla 2019, sp. zn. 5 Sžfk 27/2018 zo dňa 12. septembra 2019 a iné). Hoci samotná požiadavka právneho zastúpenia v správnom súdnom konaní, i keď obmedzujúca prístup k súdu, nie je rozporná s čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy a ani s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), môže sa takou stať v prípade excesívneho, formalistického uplatňovania bez ohľadu na ňou sledovaný legitímny cieľ, podmienku primeranosti a požiadavku zachovania podstaty práva na spravodlivý proces (mutatis mutandis rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci DYLUŠ proti Poľsku zo dňa 23. septembra 2021, sťažnosť č. 12210/14, body 41 až 42, 45 a 46, ako aj WILLEMS a GORJON proti Belgicku zo dňa 21. septembra 2021, sťažnosť č. 7420916 a 3 ďalšie, body 85 až 88).“

9. Vychádzajúc z uvedených záverov kasačný súd konštatuje, že rozhodnutie o odmietnutí žaloby bolo predčasné.

10. Kasačný súd ďalej zistil, že v kasačnom konaní sp. zn. 6Svk/14/2023, týkajúcom sa rozhodnutia o kasačnej sťažnosti sťažovateľa v konaní o preskúmaní rozhodnutia Centra právnej pomoci, ktorým mu nebola poskytnutá právna pomoc, a na ktoré mal podľa sťažovateľa správny súd vyčkať, bol už dňa 27. marca 2024 vydaný rozsudok, ktorým kasačný súd rozsudok správneho súdu sp. zn. 8S/174/2020 z 19. mája 2022 zmenil tak, že rozhodnutie žalovaného č. k. KaPO/24062/2020, ČRZ: 131560/2020 z 26. novembra 2020 sa zrušuje a vec sa vracia žalovanému na ďalšie konanie. Toto rozhodnutie kasačného súdu vychádza zo záverov veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30. januára 2024, v zmysle ktorého cit: „Na základe doteraz uvedenej argumentácie preto veľký senát uzatvára, že na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci je potrebné považovať predmet správneho súdneho konania (sporu) za taký, ktorého hodnotu nie je možné vyčíslit' v peniazoch. A to ani v prípade, ak je predmetom správneho súdneho prieskumu rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu. Veľký senát sa stotožnil s predkladajúcim senátom v tom, že je potrebné sa odchýliť pri riešení nastolenej právnej otázky od doterajšej rozhodovacej činnosti kasačného súdu (bod 11 tohto rozsudku).“

11. Pre vyššie uvedené dôvody bolo kasačnej sťažnosti vyhovené. Úlohou správneho súdu bude v ďalšom konaní zohľadniť závery Centra právnej pomoci o poskytnutí právnej pomoci žalobcovi v nadväznosti na právny názor kasačného súdu vyslovený rozsudku sp. zn. 6Svk/14/2023 z 27. marca 2024.

12. Kasačný súd nemohol vecne preskúmať námietku týkajúcu sa vylúčenia sudkyne JUDr. Dany Bystrianskej, odôvodnenia uznesenia ani procesného postupu súdu, pretože tieto sťažovateľ dostatočne nekonkretizoval.

13. O trovách kasačného konania rozhodne správny súd podľa § 467 ods. 3 SSP.

14. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.